

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

№ 6, 2014 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 504.001.76

М. Т. Бець,
к. е. н., доцент, доцент кафедр екологічної політики та менеджменту природоохоронної діяльності,
Національний університет "Львівська політехніка"
В. В. Косовська,
асистент кафедри екологічної політики та менеджменту природоохоронної діяльності,
Національний університет "Львівська політехніка"

ЗНАЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ У ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНУ

M. Bets,
Lviv Polytechnic National University
V. V. Kosovska,
Lviv Polytechnic National University

IMPORTANCE OF ENVIRONMENTAL INNOVATION IN THE FORMATION OF COMPETITION POLICY REGIONAL COMPANIES

Здійснено оцінку ролі екологічних інновацій у конкурентній політиці підприємств як індикатору регіональної конкурентоспроможності та визначено ознаки екоінноваційних підприємств як суб'єктів господарювання, охарактеризовано положення формування конкурентної політики екоінноваторів в умовах функціонування державних програм підтримки розвитку регіонів, запропоновано систему оцінки екоінноваційності підприємства як конкурентної переваги регіону на основі показників екоінноваційності Європейського співтовариства.

The estimation of the role of environmental innovation in business competition policy as an indicator of regional competitiveness and defined signs ecoinnovative enterprises as entities, described the position of forming ecoinnovative competition policy in the functioning of government programs to support regional development, ecoinnovative proposed evaluation system of enterprise competitive advantage as the region based on indicators ecoinnovative European Community.

Ключові слова: екологічні інновації, конкурентоспроможність, регіон, екоінноваційність, конкурентна політика.

Keywords: environmental innovation, competitiveness, region, ecoinnovative, competition policy.

Постановка проблеми. В умовах господарювання на засадах сталого та зрівноваженого розвитку конкурентна політика підприємства стає рушійною силою економічного зростання регіону.

Сталій та зрівноважений розвиток економічної системи визначає інноваційну та маркетингову конкурентні переваги найбільш вагомими, оскільки вони формують передумови одночасного вирішення екологічних і економічних проблем регіонального розвитку, відтак конкурентна політика суб'єктів господарювання повинна екологічні інновації реалізувати як конкурентну перевагу.

Методичні підходи до оцінки впливу екологічних інновацій, як конкурентної переваги вітчизняних підприємств на розвиток регіону, визнано напрямком досліджень формування регіональної конкурентоспроможності з огляду на численні нормативно-законодавчі документи державного, галузевого та регіонального значення прийнятих і розроблених за ініціативою Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України та міжнародної спільноти, зокрема таких як Програма конкурентоспроможності і інновацій Європейської комісії (CIP) на 2007 – 2013 р., рапорт „Measuring Eco – Innovations”, який обумовлює результати досліджень в рамках Шостої рамкової програми досліджень (MEI Project 26), Рапорт „Eco – Innovation Observatory” («Екоінноваційне табло») [16].

Виявлені тенденції показників ефективності екоінноваційної діяльності країн – членів ЄС в контексті сталого розвитку та аналітична оцінка впливу екофакторів на конкурентні позиції країн-учасників євроринку знайшли відображення у численних працях іноземних та вітчизняних науковців, оскільки розвиток теоретико-методологічних засад комерціалізації екологічних інновацій на етапі соціально-економіко-екологічного розвитку регіонів став актуальним питанням сучасності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Міжнародний досвід оцінки ролі екологічних інновацій для підприємств як основи формування конкурентної переваги регіону, представлений в роботах таких іноземних авторів як M.M. Andersen, C. Fussler, T. James, D. Pujari, Arimura T.H., Hibiki A. і Johnstone N. [15].

Польські дослідники A. Szpor, A. Śniegocki в рамках проекту «Екоінновації-шанс для Польщі» на основі міжнародного досвіду та науково-практичних розробок таких науковців як R. Kemp, L. Soete, M.T. Gladwin, R.B. Freeman, оцінювали стан, перешкоди розвитку та можливості використання екоінновацій як інструменту «озелення» ринку. В розвиток методики формування та реалізації конкурентної переваги суб'єктів господарювання на основі екоінноваційного підходу внесли такі дослідники Woźniak L., Strojny J., Wojnicka E., зокрема організаційний механізм формування конкурентоспроможності регіону у взаємозв'язку з екоінноваційністю економіки регіону запропоновані в роботах K. Araszkiwicz [17].

Проблеми реалізації конкурентної політики суб'єктів господарювання та виявлення конкурентоспроможності регіонів у системі формування регіональної інноваційної системи, досліджували вітчизняні науковці Безугла В.О., Василенко В.Н., Герасимчук З.В., Дубницький В.І., процедури формування конкурентної політики підприємств, які в основу стратегій господарської діяльності заклали інноваційну концепцію, розглядали такі дослідники як Вергал К.Ю., Ілляшенко С.М., Ковтун О.І., Рогоза М.С. Питання застосування екологічних інновацій як ефективного методу управління економікою підприємства у системі екологічного маркетингу вивчали такі вчені як Белякова О.В., Карпіщенко Т.О., Махнуша С.М. та Косолап Н.Є., Ілляшенко С.М., Фостолович В.А., роль інноваційної діяльності як конкурентної переваги досліджували науковці Кубіній Н. Ю., Ціцак Л. М., Пєга І. І.

Результати досліджень проблем конкурентоспроможності підприємства як складової результативності регіональної стратегії розвитку, здійснені науковцями Мікловдою В.П., Брітченко І.Г., Кубіній Н.Ю., Колодинським С.Б., Ціцаком Л.М., виявили інноваційну та маркетингову конкурентну переваги як найбільш вагому, і трактують конкурентну перевагу регіону як процес впровадження сучасних моделей інноваційного розвитку, а саме інтеграцію інтелектуальної, управлінської, політичної технологій [12].

Аналогічні питання піднімає у своїх роботах Жилиєва Н.М. розглянувши організаційно-економічний механізм управління конкурентоспроможністю регіонів і виділивши інструменти впливу на процеси підвищення регіональної конкурентоспроможності, доводить, що суттєвим недоліком діючих інструментів регіональної політики є відсутність чіткого розмежування видів інструментів, та пропонує спрямувати регулювання регіонального розвитку на посилення конкурентних підходів [6]. Фостолович В.А. та Білик О.С. впровадження екологічних інновацій на підприємствах визначають як ефективний метод управління ними, що сприятиме формуванню «зеленої» економіки, як перспективний та ефективний метод їх оздоровлення та забезпечення їх конкурентоспроможності [2,14].

Теоретико-методологічні та методичні засади розвитку маркетингу екологічних інновацій викладено колективом науковців під керівництвом Ілляшенко С.М., зокрема охарактеризовано його функції, які створюють передумови переходу до розвитку в конкурентному середовищі [9]. Так, Кашуба Я.М. обґрунтовує механізм конкурентної політики підприємництва, що базується на сполученні інституційних жвавлів управління та внутрішніх процесів самоорганізації [7]. Богацька Н.М., Шмерхльов Р.О. визначили особливості формування конкурентної політики вітчизняних підприємств в умовах ризику та невизначеності [3].

Однак, незважаючи на наявність значної кількості наукових праць, присвячених питанням екоінноваційного розвитку підприємств для забезпечення конкурентоспроможності регіону, слід зазначити недостатнє висвітлення питань формування та реалізації конкурентної політики екологічних підприємств, яка би узгоджувала можливості та потреби як екоінноватора так і регіону, що і зумовлює актуальність та необхідність даного дослідження.

Постановка цілей. Мета дослідження полягає у розкритті та обґрунтуванні положень формування та реалізації конкурентної політики екологічних підприємств в регіоні, що базується на екоінноваційності підприємства як індикатора конкурентоспроможності регіону. В процесі дослідження заплановано вирішити такі завдання: оцінити роль екологічних інновацій у конкурентній політиці підприємств як індикатору регіональної конкурентоспроможності та визначити ознаки екоінноваційних підприємств як суб'єктів господарювання; охарактеризувати положення формування конкурентної політики екоінноваторів в умовах функціонування державних програм підтримки розвитку регіонів; розробити систему оцінки екоінноваційності підприємства як конкурентної переваги регіону на основі індикаторів екоінноваційності Європейського співтовариства та запропонувати шляхи формування інформаційної бази оцінки екоінноваційності регіону.

Виклад основного матеріалу. Зміцнення економіки регіону, побудова його конкурентної переваги на основі інновацій та знань, здатність до співпраці державних та приватних структур регіону, визнано напрямками сучасної політики розвитку ділового партнера України - Європейського Союзу, представлені в новій стратегії розвитку економіки «Європа 2020», змушують вітчизняного виробника адаптуватися до «зеленої економіки» [16].

Впровадження сучасних природоохоронних технологій стає нагальною потребою для виробників як засіб виживання на ринку, оскільки дозволяє втримати конкурентні позиції на вимогу сучасності, зокрема, на рівні регіонів як учасники транскордонного співробітництва.

Одним з інструментів, які сприяють впровадженню європейських стандартів у економіку регіонального природокористування, визнано екологічні інновації, як індикатор сталого і зрівноваженого розвитку в умовах конкуренції.

Екоінноваційна концепція пов'язана з вирішенням проблеми зростання загрози господарської діяльності стану та відновленню природного середовища та ролі інновацій для сталого розвитку економіки, що підтверджують міжнародні програмні документи та статистичні звіти (див. OECD 2012, ЕЮ 2011, КЕ 2011), у яких екологічні інновації трактують як інновації, що підвищують ефективність використання природних ресурсів з економічної точки зору, зниження негативного впливу діяльності людини на навколишнє середовище або підвищення стійкості екологічної системи до навантаження А. Szpor, A. Śniegocki].

Отже, в більшості розвинених країн світу конкурентна перевага досягається за рахунок знань, вмінь та інноваційних рішень, відтоді акцент на інновації в конкурентній боротьбі визнається детермінантою розвитку регіональної конкурентоспроможності, що доводять результати даних Звіту про конкурентоспроможність регіонів України за 2012 рік [4].

Сприяння державних інституцій впровадженню екоінновацій дозволяє формувати конкурентну перевагу регіону на основі зрівноваженого та сталого розвитку в наслідок таких гіпотез: екологічні інновації можуть бути важливим чинником зростання конкурентної переваги регіону, а між ефектами екологічних інновацій, які сприяють зменшенню тиску підприємницької діяльності на середовище і конкурентоспроможністю регіону існує істотна статистична залежність; підприємства, які впроваджують екологічні інновації, при сприятливому інституційному середовищі, долучаються до побудови конкурентоспроможності регіону; особлива роль у цих процесах припадає на сектор промислових державних підприємств та житлово-комунальні послуги, про що доводить дослідження К. Araszkiewicz [15].

Отже, теоретичні підходи дозволяють трактувати формування конкурентної політики суб'єктами господарювання у розрізі екологічних потреб та екологічних товарів, робіт та послуг на регіональних ринках екологічних інновацій, як спосіб трансформації парадигми традиційної економіки у напрямку зрівноваженого та сталого розвитку враховуючи конкурентні умови та потенційні сили середовища і інтереси суспільства.

Екологічні інновації таким чином відіграють істотну роль в «озелененні» регіональної інноваційної системи, екологізуючи ринок, господарські процеси і економіку загалом, забезпечуючи систему природоохоронної діяльності новачками. Так, в дослідженнях С.М. Ілляшенко екологічних потреб та товарів систематизовано основні напрямки формування і розвитку ринку екологічних товарів в Україні за такими сферами: технології виробництва продуктів харчування; розробка нових та вдосконалення існуючих технологій для хімічної промисловості, інформатизація виробництва та збуту, використання нетрадиційних джерел енергії, переробка відходів [8].

Тенденції виробництва екологічних товарів, виробів та послуг характеризують інтенсивність екологізації інновацій лише вибірково і опосередковано, оскільки в Україні лише двічі з 2011р. проводилося обстеження інноваційної діяльності за період 2008–2010рр. відповідно до програми CIS (перше – у 2009р. за період 2006–2008рр.), і показники екологічно орієнтованої інноваційної діяльності у вітчизняних статистичних звітах ще не встановлені. Поштовхом до формування інформаційної бази оцінки стану та динаміки екологічних інновацій в Україні можуть стати аналітичні дані Звіту про конкурентоспроможність регіонів за 2012 рік, що дозволить виявити тенденції ринку екологічних товарів та послуг як ознаки конкурентної переваги національної економіки.

Так, у 2011р. інноваційною діяльністю займалися 1679 вітчизняних промислових підприємств, або 16,2% загальної кількості (у 2010р. – 1462 підприємства, або 13,8%), серед яких переважали підприємства із виробництва коксу та продуктів нафтопереробки (34,9% підприємств виду діяльності), машинобудування (24,5%), а також хімічної та нафтохімічної промисловості (24,0%) у Запорізькій, Івано-Франківській, Миколаївській, Одеській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Херсонській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій, Чернігівській областях, місті Києві та Севастополі [11].

Відповідно до аналітичної інформації проекту оцінки конкурентоспроможності України та її регіонів, який здійснюється Фондом «Ефективне управління» у партнерстві із Всесвітнім економічним форумом (ВЕФ), в п'ятірку лідерів за рівнем конкурентоспроможності входять наступні регіони (області) України: Харківська, Донецька, Дніпропетровська, Київська області та м. Київ, найнижчі показники регіональної конкурентоспроможності представили такі регіони, як Херсонська, Кіровоградська, Житомирська, Чернігівська та Тернопільська області [4].

Співставлення конкурентоспроможності регіонів та регіональної інноваційної активності підприємств доводить, що регіональна інноваційна політика залишається на стадії розвитку ігноруючи потенціал інновацій як конкурентну перевагу регіону, що пояснюється тим фактом, що у 2012 році ВЕФ уперше оцінив Україну як країну з економікою, орієнтованою на ефективність, якій не притаманні ознаки факторів розвитку та інноваційного потенціалу (рівень розвитку бізнесу та інновації) характерні інноваційно-орієнтованим економікам, а екологічна складова інновацій практично залишається завальованою.

Всесвітній економічний форум, як незалежна міжнародна організація, яка залучає керівників ділових, політичних, наукових та інших сфер суспільства з метою формування глобальних, регіональних та галузевих програм, надалі планує корегувати значення Глобального Індексу конкурентоспроможності залежно від успішності країни за складовою «стійкості навколишнього середовища» трьома категоріями показників: політика щодо навколишнього середовища, використання поновлюваних ресурсів, погіршення якості навколишнього середовища [16]. З огляду на вищезазначене, екологізацію інновацій необхідно розглянути як фактор регіонального розвитку, потенціал конкурентоспроможності регіону і стратегічний напрямок формування конкурентної політики підприємства.

Зазначимо, що екологічні інновації згідно класифікації „Eco- Innovation Observatory” - це інновації потоків сировини, продуктів та процесів, організаційні, маркетингові та суспільні, які несуть в собі потенціал поліпшення природокористування чи зменшення антропо-техногенного навантаження на нього, або за визначенням Рамкової програми щодо конкурентності та інновацій європейської комісії (СІР) на 2007 – 2013 рр., екоінновації - кожна форма інновації мета якої значний та очевидний поступ у напрямку зрівноваженого розвитку, за рахунок редукції (послаблення) впливу господарської діяльності на середовище або ефективніше використання природної сировини та енергії.

Таким чином, у світовій практиці екоінноваційність пов'язана з впровадженням системи екологічного менеджменту, екологічного маркетингу, екотехнологій, що дозволяє забезпечити взаємодію між економічним розвитком і захистом навколишнього середовища на рівні підприємства, при цьому екоінноватори здебільшого добровільно демонструють активність впровадження екоінновацій в господарську діяльність, яка мотивується раціональними стратегічними цілями в процесі пошуку нереалізованого екологічного попиту, що виникає у міру зростання якості життя для більшої кількості споживачів при меншому навантаженні на навколишнє середовище.

Результатами теоретичного дослідження виявлено, що конкурентну політику екоінноваційних підприємств як систему принципів, фундаментальних правил

та законів конкуренції, що формуються відповідно до характеру конкурентного середовища та внутрішнього потенціалу підприємства, доцільно формувати у системі регіональної конкурентоспроможності як конкурентну перевагу (рис.1).

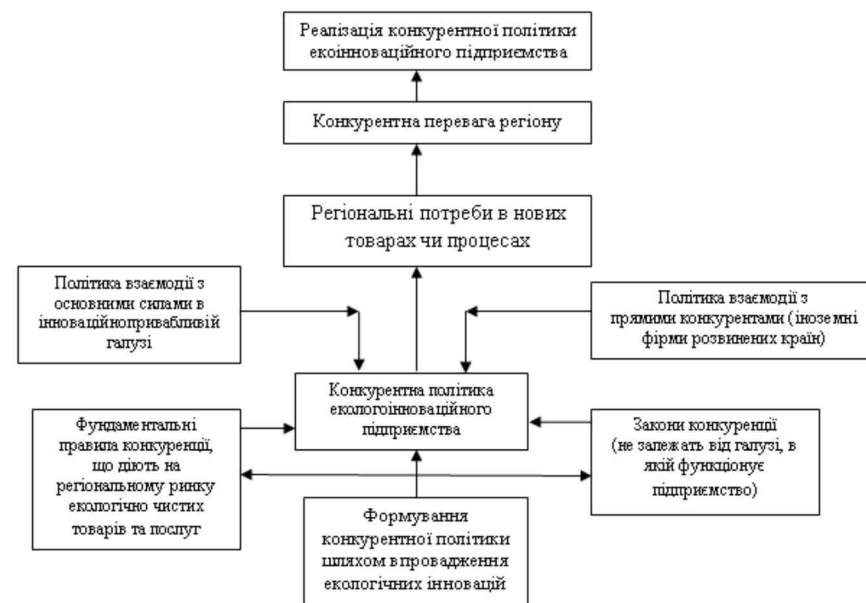

Рис. 1. Формування конкурентної політики екоінноваційного підприємства як конкурентної переваги регіону (отримано в процесі дослідження)

Численні дослідження взаємозв'язку конкуренції та інноваційної активності доводять їх взаємозалежність. Так, в умовах недосконалої конкуренції (монопольна) інноваційна активність знижується, оскільки потреба в завоюванні прихильності споживача не виникатиме, і навпаки, якщо ринок функціонує за моделлю досконалої конкуренції, то інноваційна активність зростатиме, оскільки конкурентна боротьба спонукатиме підприємства до стабілізації конкурентної позиції.

Отже конкуренція стимулює інноваційну активність, в тому числі екологічну, при цьому державна інноваційна політика повинна регулювати конкуренцію на ринку.

Ринок екологічних інновацій головним чином насичує сектор наукових досліджень і розробок (R&D), як елемент інноваційної інфраструктури регіону, що відповідно стимулюється, наприклад, шляхом дофінансування або держзамовленнями, та регулюється екологічними нормами та податками. З'ясовано, що для дифузії екоінновації на регіональному ринку необхідна підтримка регіонального інституційного середовища та відповідна інформація, маркетинг екоінновацій і ринковий попит, що пов'язано з процесом узгодження інтересів виробника, споживача і суспільства в процесі формування і реалізації регіональної конкурентної політики.

Екологічні інновації виступаючи новим економічним поняттям що формується і розвивається, отримали в економічній науці і в міжнародній практиці інтерпретацію своїх властивостей: знижують емісію забруднення, сприяють зростанню продуктивності природних ресурсів, в тому числі енергетичних; носять цільовий характер (свідоме рішення про впровадження); здійснюють позитивний ефект на середовище, незалежно від мети нововведення; здійснюють суспільний ефект; корисні для середовища у порівнянні з альтернативними інвестиційними рішеннями; прибуткові для підприємця; вигідні для консумента; системно змінюють життєвий цикл продукту або послуги.

На підставі аналітичних оцінок чинників, які сприяють розвитку екоінноваційності підприємств або ускладнюють (детермінують), їх поділяють на групи: чинники попиту, пропозиції та зовнішні чинники, пов'язані з інституційним середовищем, які відображають політику інноваційного розвитку регіону. Оцінка вказаних чинників становить зміст базового положення формування конкурентної політики підприємства-екоінноватора.

Наступним етапом пов'язаним з визначенням детермінанти розвитку як сукупності чинників, що формують конкурентні переваги підприємства-екоінноватора чи створюють для цього необхідні передумови. Це зумовлюється вимогами законодавства або інтересами громадськості у випадку, якщо підприємство - «забруднювач» примусово вимушене впроваджувати екоінновації як засоби захисту довкілля від небезпечних забруднювачів довкілля, зокрема: оксид карбону або чадний газ, двооксид сульфату, шкідливі вуглеводні, оксиди нітрогену, аерозолі, поверхнево активні речовини і синтетичні поверхнево активні речовини, пестициди, важкі метали, нафтопродукти, поліхлорфеніли; полібромні бifenіли; поліциклічні ароматичні вуглеводні.

Крім того, підприємство вимушено впроваджувати екоінновації як джерела антропогенного забруднення навколишнього середовища, якими визнано промислове та транспортне підприємство, підприємства комунального та сільськогосподарського. Тобто, якщо державне підприємство - забруднювач впроваджує екоінновації з'являється можливість їх впровадження в процесі реалізації Державних науково-технічних та інноваційних програм за допомогою інструментів регіональної інноваційної політики: регіональні інноваційні програми; погодження щодо регіонального розвитку; домовленості між Державним агентством України з інвестицій та управління національними проектами в Україні і місцевими органами влади, які координують Держінформнауки, Держекоінвестагентство України та Держінформнауки України. Стратегічним орієнтиром цих програм визначено затверджені Комітетом з економічних реформ пріоритети «Національних проектів» (нова енергія, якість життя, інфраструктура; олімпійська надія - 2022; агроперспектива) носять екоінноваційний характер і становлять інтерес як для підприємств так і регіонів, де вони функціонують, оскільки фінансуються державою.

Зокрема, одним із основних завдань Держінформнауки з реалізації державної політики у сфері наукової та науково-технічної діяльності є формування та виконання державних цільових науково-технічних програм та державного замовлення на розроблення новітніх технологій за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки, які у 2012 профінансовано на 28,4938 млн. грн. (49,6913 млн. грн. разом з Програмою проведення досліджень в Антарктиці), загальний обсяг фінансування робіт за державним замовленням у 2012 році склав 35728,5 тис. грн., а саме виконувалося 50 науково-технічних робіт, спрямованих на розробку новітніх технологій за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки з розподілом за напрямками: інформаційні та комунікаційні технології; енергетика та енергоефективність; раціональне природокористування; науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань; нові речовини і матеріали [11].

Реалізацію державної політики у сфері регулювання негативного антропогенного впливу на зміну клімату та адаптації до його змін і виконання вимог рамкової конвенції ООН про його зміну та Кіотського протоколу до неї забезпечує Державне агентство екологічних інвестицій України (Держекоінвестагентство України). З цією метою ним схвалені та знаходяться в реалізації (станом на 27.06.2013) згідно Проекту цільових екологічних (зелених) інвестицій, проекти з капітального ремонту (теплосанация об'єктів соціальної сфери) - 529 проектів, за іншими категоріями (крім теплосанаций) - 7 проектів, всього - 536 проектів, вартість проектів склала 3 813 474 924,2 грн., де 66 проектів станом на серпень 2013 року завершено.

Вищенаведена інформація засвідчує практичну реалізацію державної політики щодо виконання Плану першочергових заходів щодо інтеграції України до Європейського Союзу на 2013 рік, затвердженого розпорядженням КМУ від 13.02.2013 № 73-р станом на 16.08.2013 рік та завершення, здійснення та виконання Україною міжнародних правових норм Меморандуму разом з експертами Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) для проведення Дослідження територіального розвитку в Україні.

Науково-виробниче підприємство - екоінноватор може долучитися до Державних програм, тим самим врахувати особливості та складності функціонування підприємств в сучасних умовах господарювання як одне з положень його конкурентної політики.

Вибір сучасних інструментів та шляхів досягнення конкурентних переваг екоінноватором пов'язаний з оцінкою його екоінноваційності як елементу

інноваційної системи регіону на основі міжнародної статистики ОЕСР, ЄС та Еко-інноваційного табло членів ЄС-27 (2010 рік), яке містить індекс інноваційності як систему 13 показників у 5-ти галузях: екоінноваційні витрати, екоінноваційні доходи, екоінноваційні результати, природоохоронна ефективність екоінноваційна та соціально-економічна ефективність екоінновацій. Це дозволить підприємству зарекомендувати себе як активно екоінноваційне, спроможне вирішувати питання екологічної безпеки регіону, тим самим забезпечити економічне благополуччя в регіоні, з розрахунку на сприяння еколого-інноваційній діяльності як пріоритетній сфері діяльності що формує конкурентну перевагу регіону.

Міжнародні статистичні джерела містять результати оцінки екоінноваційності країн при відсутності регіональної оцінки, що зумовлює потребу запропонувати систему показників екоінноваційності регіону для вітчизняної науки та практики за міжнародними стандартами, а відтоді оцінювати екоінноваційність підприємства як складової інноваційності регіону для отримання порівняльних оцінок на Європросторі.

Функцію координації дій по розробці методичного забезпечення інформаційної бази індикаторів екоінноваційності регіону доцільно покласти на Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України (Держінформнауки України) у співпраці з Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України та Державним агентством екологічних інвестицій України (Держекоінвестагентство України), які безпосередньо формують і втілюють політику сталого розвитку на засадах інноваційної концепції. Загалом, формальні процедури сприяння екоінноваційному розвитку підприємств в процесі реалізації конкурентних стратегій регіонального розвитку виконуються, і перебувають під контролем законодавчої та виконавчої влади задіяних структур.

Вагомим фактором активізації підприємств - екоінноваторів слід зазначити створення та розвиток Української інтегрованої системи трансферу технологій (веб-сайт <http://untt.com.ua/>), на сторінках якого розміщено 74 технологічні пропозиції та підписано 13 «Договорів про приєднання до Інтегрованої системи трансферу технологій». Як учасник, екоінноваційне підприємство може долучитися до системи трансферу технологій об'єднаних у мережу на рівні робочих контактів, єдиної методології, стандартів та робочої електронної платформи. Це дозволяє отримати та надавати послуги з пошуку партнерів для технологічної кооперації не тільки у своєму регіоні, а й в інших регіонах України та здійснювати обмін інформацією з учасниками інших мереж трансферу технологій, у т.ч. зарубіжних, зокрема EEN.

Узагальнюючи вищевикладене, можна стверджувати, що реалізація конкурентної політики екоінноваційним підприємством здійснюється як власна у стратегії регіонального розвитку, тобто це сукупність послідовних кроків поведінки, що дозволяють йому позиціонувати себе на регіональному ринку, а зміни в стратегії можуть розглядатися як реакція на зміни зовнішніх умов, тобто потреб ринку. Вищевказане доводить, що приєднання суб'єкта господарювання, який відповідає критеріям екоінноватора за індикаторами екоінноваційності до Інтегрованої системи трансферу технологій, дозволить формувати інформаційну базу оцінки екоінноваційності регіону, а відтоді сконцентрувати усі зусилля зацікавлених учасників процесу реалізації конкурентної регіональної політики.

Висновки.

1. Еколого-інноваційну діяльність підприємств визнано інструментом забезпечення економічного зростання та екологічного добробуту держави та її регіонів та потенційною силою конкурентоспроможності. Впровадження екологічних інновацій у формі мало- та безвідходних технологій із високим рівнем економічності та екологічної безпеки, сприяє формуванню екологічно зорієнтованого напрямку розвитку економіки, що надає можливість Україні бути сприйнятою на ринку Європейського співтовариства як партнер і конкурент.

2. Конкурентна політика екоінноваційного підприємства забезпечує його конкурентоспроможність, яка характеризує можливість задоволення конкретної потреби порівняно з аналогічними підприємствами за рахунок поєднання особливих якостей, які відрізняють її від суперників, і з причини більш високої продуктивності, яка забезпечує їй перевагу у витратах за рахунок екоінноваційності. Оскільки впровадження екоінновацій вимагає координації зусиль як підприємства так і усіх контрагентів його ринкового середовища, необхідно залучити до цього процесу регіональні чинники впливу на конкурентну перевагу регіону – екоінноваційність, як умову розвитку факторно-орієнтованої економіки у напрямку до орієнтованої на інновації.

3. Вітчизняна практика не володіє інформаційною базою яка б визначала активність екоінноваторів, а відтоді і регіону, тому в дослідженні запропоновано адаптувати індикатори екоінноваційності країн ЄС до існуючих даних Держстату України, як необхідний крок у напрямку координації зусиль державних, галузевих та регіональних структур виконавчої влади на шляху до реалізації національних проектів стосовно їх екоінноваційного наповнення в ринковому середовищі

Перспективи подальших досліджень. Оскільки інституції та технологічна готовність Звітом про конкурентоспроможність України за 2012 рік визнано стримуючими факторами на шляху переходу України до економіки «орієнтованої на інновації», впровадження інформаційної бази екоінноваційності України за методикою Eco-innovation observatory, як складова інформаційно-комунікативних технологій в уряді, дозволить оцінювати результативність діяльності державних інституцій країни в екоінноваційній сфері, що і становить напрямки подальших досліджень.

Література.

1. Белякова О. В. Екологічні інновації – шлях розвитку ринку екологічно чистих товарів // Маркетинг і менеджмент інновацій, 2011, № 4, Т. II . Електронний ресурс.- [Режим доступу]: <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua>.
2. Білик О.С. Напрями підвищення конкурентоспроможності еколо-економічного розвитку регіону . //Економічний форум. 3/2011. Електронний ресурс.- [Режим доступу]: <http://archive.nbu.gov.ua>.
3. Богацька Н.М., Шмерхльов Р.О. Формування конкурентної політики вітчизняних підприємств в сучасних умовах господарювання. Електронний ресурс.- [Режим доступу]: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=22573> .
4. «Звіт про конкурентоспроможність регіонів України 2012. Назустріч економічному зростанню та процвітанню» Фонд «Ефективне управління», Україна.- Копірайт © 2012 Фонд «Ефективне управління». – 208 с.
5. Короговний О.А. Особливості формування конкурентної політики підприємства. Електронний ресурс.- [Режим доступу]: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/12188>.
6. Жилиєва Н.М. Механізм підвищення конкурентоспроможності регіону в умовах глобалізації.//Сталий розвиток економіки.- 2011.-№1(4). - с.124-127.
7. Кашуба Я.М. Реалізація конкурентної політики підприємництва з урахуванням впливу інституційних механізмів та процесів самоорганізації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua>. Lviv Polytechnic National University Institutional Repository.
8. Научные основы маркетинга инноваций: монография в 3 т. Том 1. / под ред. д.э.н., профессора С.Н. Ильяшенко. – Сумы: ООО «Печатный дом «Папирус», 2013. –279 с.
9. Ільяшенко С. М. Аналіз ринкових можливостей і потенціалу інноваційного розвитку організацій на базі екологічних інновацій. //Маркетинг і менеджмент інновацій, 2012, № 3 Електронний ресурс.- [Режим доступу]: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/29190>.
10. Солоха Д.В., Белякова О.В. Формування конкурентних переваг підприємства при розробці стратегії екологічного маркетингу.// Механізм регулювання економіки, 2009, № 4, Т. 2 129-135.
11. Статистичний збірник «Наукова та інноваційна діяльність в Україні». - ДП „Інформаційно-видавничий центр Держстату України”. - Київ. – 2012.- 305 с.
12. Стратегічне управління конкурентоспроможністю: епістемологічні підходи та практична проблематика: Монографія. Мікловда В.П., Бритченко І.Г., Кубіній Н.Ю., Колодинський С.Б., Ціцак Л.М. – Полтава, ДВНЗ «Ужгородський національний університет».- 2012 р. - 296 с.
13. Полянська А.С. Формування конкурентної політики вітчизняних підприємств в сучасних умовах господарювання [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/8195> .
14. Фостолович В.А. Екологічні інновації – джерело ефективного управління підприємством [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://magazine.faa.org.ua/content/view/774/35/>
15. Araszkiwicz K. INNOWACJE EKOLOGICZNE A KONKURENCYJNOŚĆ GOSPODARKI REGIONU.- UEP, Poznań, 2012.- 243 str. Електронний ресурс.- [Режим доступу]: <http://www.wbc.poznan.pl>.
16. Europe in transition. Paving the way to a green economy through eco-innovation. Eco-innovation observatory. Annual Report, 2012.- January 2013- 90 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eco-innovation.eu>.
17. Szpor A., Śniegocki A. Ekoinnovazione w Polsce: Stan obecny, bariery rozwoju, możliwości wsparcia. Instytut Badań Strukturalnych.- Warszawa 2012. – 28 s

References.

1. Bieliakova O. V., (2011), “Ecological innovations are a way of market development ecologically clean commodities”, *Marketing i menedzhment innovatsij*, [Online], vol.4, available at: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/23981> (Accessed 18 June 2014).
2. Bilyk O.S., (2011), “Competitiveness of the region from the standpoint of sustainable development”, *Materialy dopovidej II Mizhnarodnoi nauково-praktychnoi*

- konferentsii* [Materialy Reports Second International Scientific Conference], Mizhnarodna stratehiia ekonomichnoho rozvytku rehionu [International Strategy for Regional Economic Development], Sumy State University, Sumy, Ukraine, pp.21-23.
3. Bohats'ka N.M. and Shmerkh'ov R.O., (2010), " Formation of competition policy domestic enterprises in the contemporary economy ", [Online], available at: http://www.rusnauka.com/34_NIEK_2010/Economics/73895.doc.htm (Accessed 18 June 2014).
 4. The Foundation for Effective Governance, " Report on the Competitiveness of Regions of Ukraine 2012", available at: <http://www.scribd.com/doc/130558892/FEG-report-2012-body-ua-20-11-2012> (Accessed 18 June 2014).
 5. Korohovnyj O.A., (2009), "Features of formation of competitive enterprise policy", *Zbirnyk tez dopovidej dev'iatoi schorichnoi vseukrains'koi naukovoï konferentsii* [Book of abstracts of the Ninth Annual Conference of the All-Ukrainian], Ekologichnyj menedzhment u zahal'nij systemi upravlinnia [Environmental management in the overall management system], Electronic Sumy State University Institutional Repository, Sumy, Ukraine, 21-22 April 2009, pp. 120-123, available at: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/12188> (Accessed 18 June 2014).
 6. Zhyliaieva N. M., (2011), "The mechanism of increasing competitiveness in a globalizing", *Stalyj rozvytok ekonomiky*, vol.1,no. 4, pp. 124-127.
 7. Kashuba Ya.M., (2011), "Realization of enterprise's competitive policy with influence of institution mechanisms and self-organization processes", *Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku.*, vol.720, pp. 168-173.
 8. Il'jashenko S.N., (2013), *Nauchnye osnovy marketinga innovacij* [Scientific bases of marketing innovation], in 3 volumes, vol. 1, Pechatnyj dom Papirus, Sumy, Ukraine.
 9. Illiashenko S.M., (2012), "Analysis of market opportunities and organization potential of innovative development on basis of ecological innovation ", *Marketynh i menedzhment innovatsij*, [Online], vol.3, available at: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/29190> (Accessed 18 June 2014).
 10. Solokha D.V.and Bieliakova O.V., (2009), "The formation of competitive advantage in the development of environmental marketing strategy", *Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky* , vol.4,no. 2, pp.129-135.
 11. State Statistics Service of Ukraine (2012), "Naukova ta innovatsijna diial'nist' v Ukraini 2011. Statystychnyj zbirnyk" [Research and innovation activity in Ukraine 2008. Statistical yearbook], Derzhkomstat, Kyiv, Ukraine.
 12. Miklovda V.P., Britchenko I.H., Kubinij N.Yu., Kolodyn'skyj C.B. and Tsitsak L.M., (2012), *Stratehichne upravlinnia konkurentospromozhnistiu: epistomolohichni pidkhody ta praktychna problematyka* [Strategic management competitiveness: epistomolohichni approaches and practical issues], Poltava University of Economics and Trade, Poltava, Ukraine.
 13. Polians'ka A.S., (2009), "Formation of the competition policy of domestic enterprises in the contemporary economy", *Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku.*, vol.657, pp. 293-298.
 14. Fostolovych V.A., (2009), " Environmental Innovation - the source of effective management ", *Oblik i finansy* , [Online], available at: <http://magazine.faaf.org.ua/content/view/774/35/> (Accessed 18 June 2014).
 15. Araszkievycz K., (2012) " INNOWACJE ECOLOGICAL A COMPETITIVE ECONOMY OF THE REGION ", UEP, Poznan, [Online], available at: <http://www.wbc.poznan.pl> (Accessed 19 June 2014).
 16. Eco-innovation observatory, (2013), " Europe in transition. Paving the way to a green economy through eco-innovation. Eco-innovation observatory. Annual Report, 2012", [Online], available at: <http://www.eco-innovation.eu> (Accessed 18 June 2014).
 17. Szpor A. and Śniegocki A., (2012), " Eco-innovation in Poland: Current status, barriers to development, support capabilities", Institute for Structural Research, Warsaw, Poland.

Стаття надійшла до редакції 18.06.2014 р.

ТОВ "ДКС Центр"